

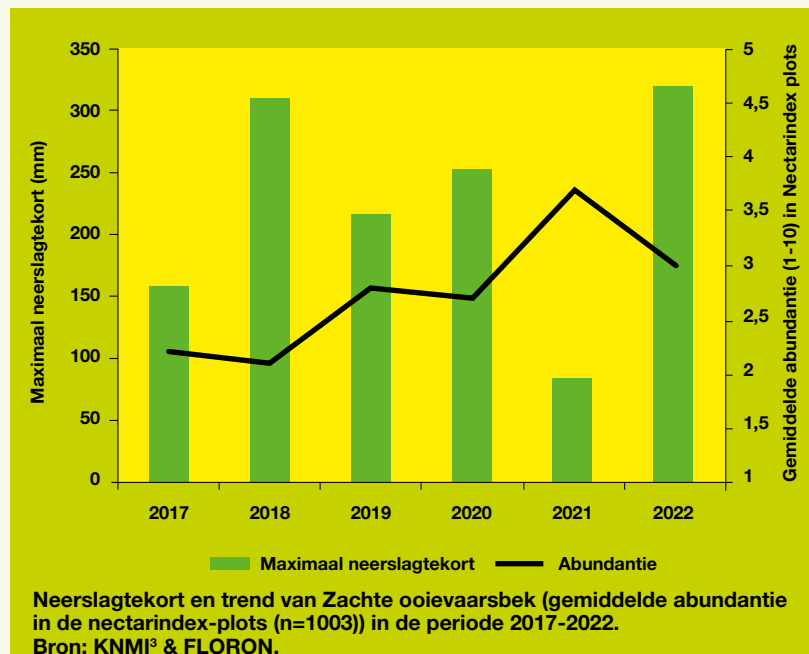
Over de toename van bruin blauw

Warme, droge zomers speelt ze in de kaart

Langer, heter, natter, droger. Extremen die door de klimaatverandering niet alleen vaker zullen voorkomen dan vroeger maar ook veel intenser worden. Lang aanhoudende droge, warme perioden hebben gevolgen voor de samenstelling van de wilde flora en de insecten die hiervan afhankelijk zijn. Dat is het best zichtbaar op de droogtegevoelige, hogere zandgronden, waar overblijvende grassen door aanhoudende zomerdroogte afsterven en soorten als Zachte ooievaarsbek en Reigersbek profiteren van de hierdoor ontstane kansen. Dat geldt ook voor het warmteminnende bruin blauwtje, een vlinder waarvan de rupsen zich graag te goed doen aan deze 'bekjes'.

Zachte ooievaarsbek (*Geranium molle*) en Reigersbek (*Erodium cicutarium* s.l.) behoren tot de Ooievaarsbekfamilie. Als familie zijn ze herkenbaar aan de lange, snavelvormig uitgroeiende vruchten. Het zijn eenjarige planten met een voorkeur voor zonovergoten, droge, niet te voedselarme plaatsen: zandige bermen, open graslanden en ruigten. Warme, droge zomers spelen ze in de kaart: de bij aanhoudende droogte ontstane kale, open plekken in de vegetatie vormen in het najaar een ideaal kiembed. Dit zagen we massaal na de 'warmste zomer ooit' van 2018¹ en is ook zichtbaar in het bermenmeetnet (Nectarindex), dat in 2017 startte met de campagne Mijn Berm Bloeit. Hierin laat Zachte ooievaarsbek een stijging in de gemiddelde bedekking zien in het jaar dat volgt op een extreem droog jaar (neerslagtekort > 200 mm). Ooievaars- en reigersbekken die in het najaar kiemen bloeien al vroeg in het daarop volgende jaar (april-mei), waarna ze als zaad de droge zomerperiode overbruggen. Beide soorten kunnen echter ook in de lente kiemen. De bloei valt dan in de zomer en herfst, mits de planten niet door vochtgebrek voortijdig het loodje leggen.

Zachte ooievaarsbek en Reigersbek zijn algemeen in grote delen van Nederland, maar kwamen in het verleden wat minder veelvuldig voor in het noordoosten van

het land. Beide zitten echter in de lift en breiden zich verder uit. Zo vertonen ze in Drenthe een (sterk) toenemende trend². Het verspreidingspatroon van het vrij zeldzame bruin blauwtje (*Aricia agestis*), waarvan de rupsen leven op eenjarige ooievaars- en reigersbekken, weerspiegelt dit beeld. In de noordelijke drie provincies kwam ze in het verleden amper voor. Dit beeld is aan het veranderen. Bruin blauwtje, dat voorheen vooral in de duinen en het rivierengebied voorkwam, heeft zich recent uitgebreid in het binnenland, waarbij de noordoostelijke grens zich langzaam noordwaarts verplaatst. De

uitbreiding kan snel gaan, want het bruin blauwtje heeft twee en soms zelfs drie generaties per jaar. Dit jaar was er in september een forse derde generatie en dat zou kunnen betekenen dat de uitbreiding zich verder doorzet. De vlinders zijn redelijk mobiel en kunnen dus nieuw ontstaan geschikt leefgebied snel bereiken. Het zijn bovendien echte (schraal) graslandvlinders en bloemrijke wegbermen vormen dus potentieel leefgebied, maar functioneren ook als verbindingsbaan waarlangs ze zich uitbreiden. Bij een meer ecologisch beheer van de bermen zal die functie alleen nog maar versterkt worden. Bruin

tje en zijn waardplanten

Gewone reigersbek
(*Erodium cicutarium* subsp. *cicutarium*).
Foto: Peter Meiningen.

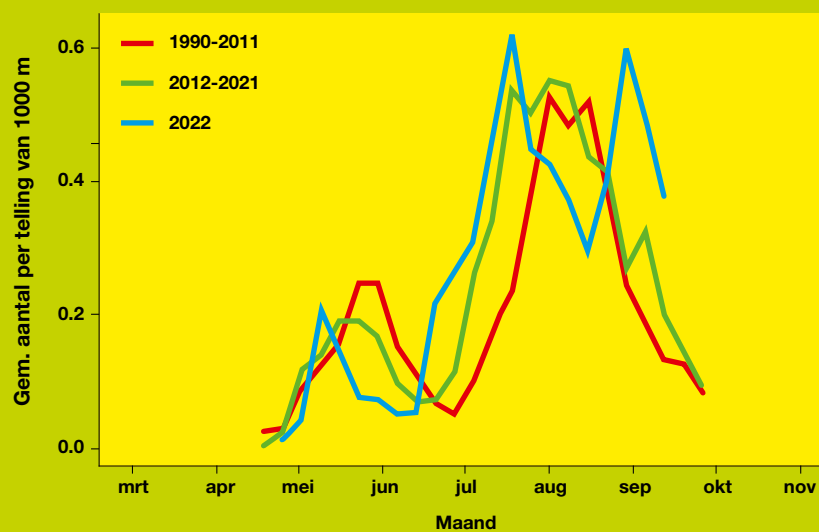
Bruin blauwtje, parend op Kruisdistel (*Eryngium campestre*).
Foto: Kars Veling.

blauwtje en zijn waardplanten trekken zo samen op en profiteren van zonovergoten zomers.

Tekst: Edwin Dijkhuis (FLORON) & Kars Veling (De Vlinderstichting)

Bronnen:

1. Beringen, R. en E. Dijkhuis. 2018. De warmste zomer ooit. Een buitenkansje voor graslandplanten. Planten, no. 8.
2. Meetnet Werkgroep Florakartering Drenthe, data nog niet gepubliceerd.
3. <https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/geografische-overzichten/historisch-neerslagtekort>.

Gemiddeld aantal bruin blauwtjes per telling. De gegevens van 2022 zijn hierbij vergeleken met twee oudere perioden. Bron: NEM Meetnet dagvlinders.